

Segmenty aktywności społecznej a wartości. Idee a praktyka, red. Jan Szymczyk, Wydawnictwo: Katolicki Uniwersytet Lubelski, Lublin 2012, ss. 326.

W obszarze zainteresowań socjologów leży kategoria aktywności społecznej. Może być ona rozpatrywana w różnych dymensjach, np. mikro-, mezo- czy makrostruktur oraz widziana z różnych perspektyw badawczych. Jedną z nich stanowi ujęcie aksjologiczne, w które wpisuje się prezentowana praca zbiorowa: *Segmenty aktywności społecznej a wartości. Idee a praktyka*. Redaktorem publikacji jest ks. prof. dr hab. Jan Szymczyk, kierownik Katedry Socjologii Makrostruktur i Ruchów Społecznych KUL. Przedmiotem jego naukowej refleksji jest problematyka z zakresu socjologii: wartości, ruchów społecznych, władzy, *mass mediów*, historii myśli społecznej, ciała, sportu i turystyki. Wyrazem tych jego zainteresowań naukowych są m.in. takie publikacje, jak: *Patrząc na ten świat* (1991); *Odkrywanie wartości. Z problematyki socjologiczno-aksjologicznej* (2004); *Pomiędzy marzeniami a faktami. Szkice socjologiczne* (2005); *W świecie ludzkich kreacji. Stanisława Ossowskiego koncepcja rzeczywistości społecznej* (2005); czy też współredagowane przezeń prace: *Wiedza – władza* (2009); *Wiedza – między słowem a obrazem* (2010); *Kontrowersje dyskursywne. Między wiedzą specjalistyczną a praktyką społeczną* (2012).

Omawiana książka stanowi drugi tom serii wydawniczej: *Studia nad wartościami. Perspektywa socjologii makrostruktur i ruchów społecznych*, która – w zamyśle jej redaktora – ma prezentować naukowy dorobek pracowników Katedry Socjologii Makrostruktur i Ruchów Społecznych, jej współpracowników, a także fragmenty najlepszych prac magisterskich czy doktorskich, napisanych pod jego kierunkiem. Recenzowana publikacja składa się z pięciu części. Poprzedza je przedmowa i wprowadzenie Jana Szymczyka: *Wartości a zachowania i działania społeczne*, w którym wyjaśnia on, jak są pojmowane i kategoryzowane

wartości z perspektywy socjologicznej. Lubelski socjolog porusza tu problem transformacji wartości, relacji na osi wartości – interesy oraz stawia pytanie, jaki wpływ wywierają kategorie aksjologiczne na zachowania i działania społeczne, a także prezentuje autorski model badawczy orientacji wartościujących.

Autorzy pierwszej części skupiają się na aksjologii życia codziennego oraz wartościach religijnych, ze szczególnym uwzględnieniem oddziaływania owych wartości na postawy, zachowania i działania młodzieży szkół gimnazjalnych i licealnych. Janusz Mariański w artykule: *Wartości życia codziennego a sens życia* – analizuje kwestie związane z problemem wartości codziennych i sensu życia maturzystów. Bada deklarowane obawy i lęki odczuwane przez respondentów, a także odpowiada na pytanie, jakie wartości – widziane oczyma młodzieży – są podstawą sensu ludzkiego życia. Przedmiotem refleksji drugiego tekstu, autorstwa Leona Smyczka, jest *Wiara religijna jako wartość nadająca sens ludzkiemu życiu i podstawa dokonywania wyborów moralnych maturzystów rybnickich. Analiza porównawcza*. Zawiera on charakterystykę współczesnej młodzieży, a także analizę rozumienia wartości w socjologii ze szczególnym naciskiem na wartości religijne. Autor próbuje odpowiedzieć na pytanie, w jakim stopniu wiara religijna jest wartością nadającą sens ludzkiemu życiu, a także, jak znaczący jest wpływ wiary religijnej podczas rozwiązywania konfliktów moralnych z perspektywy młodzieży.

W drugiej części publikacji znajdują się teksty autorów odnoszące się do problematyki społeczeństwa, polityki i ideologii. W artykule Arkadiusza Jabłońskiego, *Kontrowersje wokół rozszerzania autonomii uczelni w Polsce*, mamy do czynienia z wielopłaszczyznowym spojrzeniem na zagadnienie autonomii uczelni wyższych. Autor stawia tezę, że wymuszone przez środowisko zewnętrzne dążenie do wzrostu autonomii uczelni, zwłaszcza w obszarze programu studiów, odbywa się kosztem ograniczenia autonomii twórczości naukowej i działalności dydaktycznej. W efekcie uczelnie coraz częściej przestają być miejscami poszukiwania i odnajdywania prawdy. Artykuł Jana Szymczyka, *Rudymentarne wartości republikańskie. Zarys problematyki*, szczegółowo i w sposób przekrojowy opisuje tradycję republikańską. Autor wyczerpująco analizuje ideę państwa z perspektywy omawianej orientacji ideowej. Dowiadujemy się również, czym charakteryzują się typowe kategorie aksjologiczne, promowane przez republikanizm, takie jak dobro wspólne, wolność, równość i cnota.

Artykuł autorstwa Edwarda Balawajdera, pt. *Wojciecha Korfanteo aksjologia polityki*, dotyczy stanowiska prezentowanego przedstawiciela polskiej chadecji na temat życia politycznego. Autor dokonuje przeglądu kluczowych dla omawianego polityka wartości konstytuujących chrześcijańską demokrację, szkicuje ramy rela-

cji na osi państwo – obywatel, a także akcentuje wagę i znaczenie moralności w polityce. Okazuje się, że idee Korfantego, mimo upływu niespełna stu lat, nie tracą na aktualności w polskiej rzeczywistości. Rozdział drugi zamyka artykuł Krzysztofa Piróga: *Aksjologia życia społecznego w ujęciu Zygmunta Baumana*. Autor przedstawia, z perspektywy socjologicznej, naczelną wartość prospołeczne, jakie odkrywa w dorobku omawianego socjologa.

Kolejna część publikacji oscyluje wokół deklaracji i internalizacji wartości wśród młodzieży. Rozpoczyna ją tekst Mariusza Zemło: *Wiedza w preferencjach i doświadczeniu uczniów szkół ponadpodstawowych*. Autor podejmuje interesującą próbę zarysowania struktury systemu wartości uczniów, ze szczególnym uwzględnieniem kategorii: „zdobywanie wiedzy”. Przedstawia też aktywności, jakim uczniowie poświęcają najwięcej czasu, akcentując działania podnoszące ich walory intelektualne. Ponadto analizuje znaczenie wiedzy jako wartości w odbiorze uczniów, ich rodziców oraz nauczycieli. W podobnej konwencji utrzymany jest artykuł Marka Pabicha, zatytułowany *Idea społeczeństwa obywatelskiego a aktywność społeczna częstochowskiej młodzieży ponadgimnazjalnej*. Tu autor również podejmuje problem postaw i zachowań młodzieży, tym razem jako członków społeczeństwa obywatelskiego. Ponadto dokonuje charakterystyki wielopłaszczyznowego zagadnienia społeczeństwa obywatelskiego, jego funkcji, relacji z narodem, wspólnotą polityczną i miejsca, jakie zajmuje ono w procesie globalizacji. Z kolei artykuł Filipa Pruszkowskiego, *Aspekty postaw politycznych lubelskiej młodzieży ponadgimnazjalnej*, przedstawia rezultaty badań nad młodzieżą licealną. Przedmiotem jego szczególnego zainteresowania jest rozumienie pojęcia postawy politycznej z punktu widzenia młodzieży, stopień jej zaangażowania w politykę oraz ocena współczesnej demokracji widziana oczami licealistów.

Rozdział czwarty recenzowanej publikacji dotyczy sfery aktywności sportowej. Otwiera go artykuł Grzegorza W. Wróblewskiego: *Walentyzm dalekowschodnich sztuk walki w świadomości zawodników lubelskiego klubu karate tradycyjnego*. Dowiadujemy się z niego o historycznym i kulturowym rodowodzie sztuk walki, który ma niewątpliwą wpływ na współczesną sferę aksjologiczną tego rodzaju aktywności sportowej. Autor bada, jakimi wartościami kierują się w życiu lubelscy zawodnicy, ze specjalnym uwzględnieniem roztropności, sprawiedliwości i męstwa. Drugi artykuł, autorstwa Artura Kłosa, pt. *Naczelną wartości uczestników wypraw wysokogórskich*, traktuje o motywach, które kierują ludźmi decydującymi się na wspinaczki wysokogórskie, o ich stylu życia oraz problematyce Boga, sensie życia i śmierci.

W ostatniej części recenzowanej publikacji analizowane są przestrzeń miejska oraz działalność organizacji społecznych. Janina M. Zabielska w artykule: *Prze-*

strzeń w mieście – jej wartość i znaczenie, porusza zagadnienie przestrzeni publicznej i społecznej w mieście, a także próbuje odpowiedzieć na pytanie, jak ludzie ją percypują i waloryzują. Dodatkowo autorka omawia problematykę terytorializmu miejskiego oraz porusza kwestię angażowania się mieszkańców-obywateli w zajmowaną przez nich przestrzeń. Z kolei Jolanta Słoniewska w swoim tekście: *Preferowane wartości członków organizacji AIESEC Lublin*, dokonuje wnikliwej charakterystyki działaczy badanej organizacji, biorąc pod uwagę szczególnie sposób, w jaki pojmują oni wartości, zwłaszcza moralne, społeczne i ekonomiczne.

Omawianą publikację cechuje szeroka problematyka podejmowana w każdym z artykułów, bogactwo materiału empirycznego oraz walor zaprezentowanej refleksji socjologicznej. Na uwagę zasługuje to, że każdy z tekstów poprzedzony jest zbiorem słów-kluczy, umożliwiających czytelnikowi szybką orientację w jego treści. Wszystkie artykuły wpisują się w realizację myśli przewodniej publikacji, nakreślonej przez jej redaktora, iż kategoria aktywności społecznej, do której zaliczyć można zachowania i działania jednostek, czynności i działania społeczne, interakcje, stosunki społeczne, funkcjonowanie różnych organizacji, struktur i ruchów społecznych, podlega zmianom i przeobrażeniom, ale także rekonstrukcjom, pewnym kontynuacjom. Kluczową rolę odgrywa tu internalizacja wartości przez podmioty życia społecznego. Korzystanie z takiej perspektywy badawczej pozwala socjologowi dokonywać oglądów, a następnie eksplikacji zjawisk społeczno-kulturowych.

Monika Dobrogowska
Instytut Socjologii KUL
Katedra Makrostruktur i Ruchów Społecznych